

UDK: 577.45

Behruz SAYFULLAYEV,

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiya universiteti katta o'qituvchisi, PhD

E-mail: sayfullayev.behruz@mail.ru

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiya universiteti dotsenti, t.f.n B.Mahmudov taqrizi asosida

LEGAL ELEMENTS OF ESTABLISHING DISTRIBUTIONAL RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND INDIA

Annotation

This article, based on the principle of historicity, examines the establishment of diplomatic relations with India, considered one of Uzbekistan's strategic partners in international relations, and their legal basis. The prospects for the development of bilateral relations between the countries were also analyzed.

Key words: International relations, Uzbekistan, India, bilateral relations, multilateral relations, diplomacy, legal framework.

ПРАВОВЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ УСТАНОВЛЕНИЯ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ИНДИЕЙ

Аннотация

В данной статье на основе принципа историчности исследуются установление дипломатических отношений с Индией, считающейся одним из стратегических партнеров Узбекистана в международных отношениях, и их правовая основа. Также были проанализированы перспективы развития двусторонних отношений между странами.

Ключевые слова: Международные отношения, Узбекистан, Индия, двусторонние отношения, многосторонние отношения, дипломатия, правовая основа.

O'ZBEKISTON VA HINDISTON O'RTASIDA DIPLOMATIK ALOQALAR O'RNATILISHINING HUQUQIY ASOSLARI

Аннотация

Mazkur maqolada O'zbekistonning xalqaro munosabatlardagi strategik hamkorlaridan hisoblangan Hindiston bilan diplomatik aloqalarning yo'lga qo'yilishi va ularning huquqiy asoslari tarixiylik tamoyili asosidada tadqiq etilgan. Shuningdek, davlatlar o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarning rivojlantirish istiqbollari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: Xalqaro munosabatlar, O'zbekiston, Hindiston, ikki tomonlama aloqalar, ko'p tomonlama aloqalar, diplomatiya, huquqiy asos.

Kirish. O'zbekistonning xalqaro munosabatlarga mustaqil subyekt sifatida kirib borishi hamda ko'plab huquqiy-normativ hujjatlarni ratifikatsiya qilishi ichki iqtisodiy taraqqiyotga ijobiy ta'sir etishi barobarida, sezilarli ravishda respublikaning jahondagi obro'-e'tiborini oshib borishini ta'minlamoqda.

Bu jarayonda O'zbekiston-Hindiston munosabatlari ko'p asrlik tarixga asoslangan yuqori barqaror hamkorlik aloqalari bilan ajralib turadi. Hindiston qadimdan O'zbekistonda boy tarix va betakror madaniyatga ega mamlakat sifatida yaxshi tanilgan, o'zbek xalqi bilan ko'p asrlik madaniy, savdo-iqtisodiy aloqalar, eng avvalo, samimiy do'stlik rishtalari bilan bog'langan mamlakatdir.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Davlatlar o'rtasidagi strategik hamkorlikning rivojlanib borishida davlat rahbarlari va hukumatlarning rasmiy tashriflarida imzolangan shartnomalar va bitimlar munosabatlarni mustahkamlovchi huquqiy asos hisoblanadi. Xalqaro huquqning umume'tirof etilgan normalari asosida davlatlar o'rtasidagi huquqiy munosabatlarning qaror topib borishi do'stona aloqalarning sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishida mustahkam mexanizm bo'lib xizmat qiladi. O'zbekiston va Hindiston Respublikalari diplomatik aloqalarining 1991–2021- yillarda rivojlanishini ikki bosqichga bo'lib tahlil qilish mumkin: birinchi bosqich 1991–2016-yillarni, ikkinchi bosqich esa 2017–2021-yillarni o'z ichiga oladi.

Tadqiqot metodologiyasi. O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi o'zaro manfaatli hamkorlik aloqalarining qaror topishi O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti

I.Karimovning 1991-yil 17-19-avgust kunlari Hindiston Respublikasining vitse-prezidenti Shankar Dayal Sharmaning taklifiga binoan qilgan rasmiy tashrifidan boshlanadi. Bu O'zbekiston Prezidentining xorijga qilgan birinchi mustaqil, tarixiy tashrifi edi.

Tahlil va natijalar. Islom Karimov shu tashrifi davomida hind muxbirlariga bergan intervyusida: "Bizning Hindistonga kelishimiz, avvalo, o'zbek xalqining qadimgi ma'rifatiga, ko'p asrlik tarixiga va juda boy madaniyatiga ega bo'lgan hind xalqiga ulkan ehtiromining namoyon bo'lishini bildiradi. O'zbek xalqi o'zining buyuk qo'shnisi bilan mustahkam aloqalar o'rnatishga intilmoqda. Tariximiz mushtarakligi, madaniyatimiz yaqinligi, xalqlarimizning ko'p asrlik aloqalari shunday mustahkam poydevordirki, unda biz Hindiston Respublikasi bilan O'zbekiston Respublikasi o'rtasida yangi munosabatlarni ko'rishimiz mumkin"[1], – deb ta'kidlagan edi.

Islom Karimov Hindiston bosh vaziri Narasixa Rao, Hindiston vitse-prezidenti Shankar Dayal Sharma bilan muzokaralarda quyidagi ikkita asosiy hujjatlar: birinchisi, "Savdo-iqtisodiy va ilmiy-texnikaviy hamkorlikka doir" bitim, ikkinchisi, "Madaniyat, san'at, ta'lim, ilm-fan, sayyohlik, sport va ommaviy axborot vositalari sohasida hamkorlik to'g'risida"gi shartnoma imzolandi [2]. Ushbu hujjatlarning imzolanishi natijasida O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi munosabatlar boshlanganligining siyosiy-huquqiy hamda ma'naviy asosini yaratdi.

Darhaqiqat, O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng 1991-yil 26- dekabrda Hindiston birinchilar qatorida

O'zbekistonning suverenitetini e'tirof etib, 1992-yil 18-mart kuni Toshkentda ikki mamlakat o'rtasida elchixonalar darajasida diplomatik munosabatlar o'rnatish haqidagi Protokoll imzolandi [3]. 1992-yilning sentabrida Dehlida O'zbekiston Respublikasining konsulxonasi ochilib, 1994-yili u elchixonaga aylantirildi. Bundan avvalroq 1987-yil 7-aprelda Toshkentda ochilgan Hindiston Bosh konsulligi ham 1992-yili elchixonaga maqomini olgan edi [4]. Shuningdek, Dehlida 1993-yil yanvar oyida «O'zbekiston havo yo'llari» aviakompaniyasining bo'limi ham ochildi.

O'zbekiston mustaqilligining Hindiston davlati tomonidan tan olinishi bilan ikki tomonlama savdo-iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy hamkorlikni faollashtirish, uni huquqiy asosini yaratish uchun rasmiy tashriflar amalga oshirila boshladi. O'zbekistonga 1992-yilning o'zida uch marotaba, jumladan, shu yil yanvarda Hindiston bosh vazirining maxsus vakili R.Mirdxa, iyun oyida L.Punapa va 8–12- oktabrida R.L.Bxatiya boshchiliklarida Hindiston tashqi ishlar vazirligi delegatsiyalari O'zbekistonga keldi. Uchrashuv davomida, O'zbekiston Respublikasi va Hindiston Respublikasi hukumatlari o'rtasida savdo-iqtisodiy va ilmiy-texnikaviy hamkorlik bo'yicha hukumatlararo qo'shma komissiya tuzish to'g'risida bitim imzolandi.

Ikki davlat o'rtasidagi o'zaro diplomatik aloqalar o'rnatilgan vaqtdan boshlab, munosabatlar dinamikasining o'sib borish tendensiyasi kuzatilganligini kuzatish mumkin. Masalan, hamkorlik ko'lamini kengaytirish maqsadida 1993-yil 23-25-may kunlari Hindiston Bosh vaziri Narasimxa Rao davlat tashrifi bilan O'zbekistonda bo'ldi. Jumladan, Bosh vazir O'zbekistondagi tarixiy tashrif to'g'risida: "O'zbekiston va Hindiston xalqlari o'rtasida umumiy jihatlarda juda ko'p. Tariximiz va taqdirimizda tutash nuqtalar anchagina, O'zbekiston yangi jamiyat barpo etish yo'lida murakkab o'tish davrini boshdan kechirmoqda. Hindiston bu borada O'zbekistonga yaqindan yordam beradi va uni har tomonlama qo'llab quvvatlaydi. Ikki do'st mamlakat munosabatlari mintaqada tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi", – deya ta'kidlagan edi [5].

Muzokaralar davomida hamkorlikning huquqiy asoslarini mustahkamlashga xizmat qiluvchi kelishuvlar, jumladan, "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida davlatlararo munosabatlar va hamkorlik prinsiplari to'g'risida" shartnoma, "Foyda va mulkka ikki yoqlama soliq solmaslik to'g'risida", "Havo yo'llari to'g'risida", "Savdo-iqtisodiy hamkorlik to'g'risida" bitim, "Sayyohlik, fan-texnika va madaniy sohalarida hamkorlik to'g'risida" ahdlashuv, "Osiyo qit'asida terrorizm va giyohvand moddalarni tarqatishga qarshi birgalikda qarshi kurashish", iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash maqsadida "Savdo iqtisodiy komissiya tashkil etish to'g'risida"gi bitimlar imzolandi. Shu bilan birga, O'zbekistonda ham hindshunoslikni rivojlantirish maqsadida Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetida "Hindiston kafedresi" tashkil qilindi.

Davlatlar o'rtasida imzolangan shartnoma va kelishuvlardan ko'rish mumkinki, ikki tomonlama aloqalarda yangi yo'nalishlarga asos solingan. O'zaro kelishuvlarning natijasida birinchi navbatda iqtisodiy sohada 1991–1993-yillarda O'zbekistonda "Sovindelektronik", "Yuniteks interneyshnal", "Inturtaj" kabi 13 ta o'zbek–hind qo'shma korxonasi faoliyati yo'lga qo'yilib, bu ko'rsatkich yillar davomida oshib bordi.

O'zbekiston Respublikasi nomidan I.Karimov 1994-yil 3-5-yanvar kunlari Hindistonda bo'ldi. Ikki davlat rahbarining uchrashuvi davomida O'zbekiston bilan Hindiston o'rtasidagi savdo, iqtisodiy va texnik hamkorlikni yanada kengaytirishdan o'zaro manfaatdorlik bildirildi. O'zbekiston Birinchi Prezidenti I.A.Karimov va Hindiston Bosh vaziri

Narasimxa Raolar tomonidan "Iqtisodiy hamkorlik tamoyillari va uning yanada kengaytirilishi to'g'risida", "Ilm-fan va texnika, madaniyat, pochta aloqasi, telekommunikatsiyalar sohasidagi hamkorlik to'g'risida", "Qo'shma O'zbekiston-Hindiston bankini tashkil etish to'g'risida", shuningdek, "Toshkentda hind madaniy markazini tashkil etish bo'yicha hamkorlik to'g'risida" bitimlar imzolandi. Imzolangan har bir bitim mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining aniq bir yo'nalishida yaqin aloqalar o'rnatish uchun mustahkam huquqiy asosni yaratdi.

O'zbekiston–Hindiston o'rtasidagi diplomatik munosabatlarning rivojlanishida tashqi ishlar vazirliklararo siyosiy maslahatlashuvlar muhim ahamiyat kasb etib, bunday uchrashuvlar 1997-yil avgust oyidan beri muntazam ravishda o'tkazib kelinadi. Jumladan, 1999-yil 18-20-mart kunlari Hindiston tashqi ishlar vaziri J.Sinx O'zbekistonga rasmiy tashrif bilan keldi. Uchrashuv davomida "Investitsiyalarni o'zaro rag'batlantirish va himoya qilish to'g'risida"gi hukumatlararo bitim imzolandi [6]. Umuman olganda, 2000-yilgacha bo'lgan davr oralig'ida diplomatik aloqalar natijasida munosabatlarning huquqiy asosi sifatida o'ttizta hujjat imzolandi.

2000-yil 1-3-may kunlari O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A.Karimovning Hindistonga navbatdagi rasmiy tashrifi amalga oshirildi. Tadqiqotlar tahlilida Islom Karimovning Hindistonga bu galgi tashrifida xavfsizlik borasida hamkorlikka alohida e'tibor qaratilganligi yaqqol ko'zga tashlanadi. Xalqaro terrorizm va ekstremizm nafaqat Markaziy Osiyo, balki boshqa mintaqalar mamlakatlarining tinchlik va barqarorligiga tahdid solayotgani, bunday xavf va tahdidlarga qarshi hamkorlikda kurashish Hindiston va O'zbekiston uchun dolzarb masala ekanligi davlat rahbarlari tomonidan alohida ta'kidlandi [7].

Muzokaralar yakunida do'stona aloqalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida hamkorlik tamoyillari to'g'risida deklaratsiya" qabul qilindi. Deklaratsiya quyidagi jumlar: "Hindiston va O'zbekiston BMTning mustaqillik va suverenitet, hududiy yaxlitlik va ichki ishlarga aralashmaslik to'g'risidagi nizom asosida hamkorlikni rivojlantiradi" –deb boshlanadi. Mazkur hujjatning muhim jihati shundan iboratki, unda "Markaziy Osiyoda yadro qurolidan xoli zonani barpo etilishi milliy, mintaqaviy va dunyo xavfsizlik talablariga javob berishi, Hindiston mazkur mintaqaning bunday maqomini hurmat qilishi va e'tirof etishi", – alohida qayd etildi.

Xavfsizlikni ta'minlash yo'lida ikki mamlakat huquqni muhofaza qiluvchi organlarining terrorchilik, uyushgan jinoyatchilik borasidagi hamkorlik bo'yicha "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida jinoiy ishlar yuzasidan o'zaro huquqiy yordam hamda ekstraditsiya (jinoyatchilarni topshirish) to'g'risida" shartnoma imzolandi. Mazkur Shartnoma O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining 2000-yil 31-avgustdagi 126-II-sonli "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida jinoiy ishlar yuzasidan o'zaro huquqiy yordam to'g'risidagi shartnomani ratifikatsiya qilish haqida"gi Qarori bilan ratifikatsiya qilinib, O'zbekiston hududida 2001-yil 17-apreldan kuchga kirdi.

Bojxona qonunchiligi buzilish holatlarining oldini olish bo'yicha O'zbekiston davlat bojxona qo'mitasi va Hindiston moliya vazirligi tomonidan "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida ularning bojxona organlariga o'zaro ko'maklashish to'g'risida"gi bitim imzolandi. Mazkur Bitim O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000-yil 2-noyabrda 423-sonli "Hukumatlararo bitimlarni tasdiqlash to'g'risida"gi qarori

bilan tasdiqlanib, 2002-yil 6-yanvardan kuchga kirdi (14 moddadan iborat) [8].

Shuningdek, "O'zbekiston Respublikasi Madaniyat ishlari vazirligi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida hamkorlik to'g'risi" da bayonnoma, "O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar vazirligi bilan Hindiston Sanoat konfederatsiyasi o'rtasida hamjihatlik va hamkorlik to'g'risida memorandum", "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida Kredit bitimi", "O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida axborot va ommaviy axborot vositalari sohasida hamkorlik qilish to'g'risida bayonnoma", "O'zbekiston milliy axborot agentligi bilan Hindistonning "Press Trast of India" axborot mahkamasi o'rtasida kasbiy hamkorlik to'g'risida" bitimlar imzolangan bo'lib, ular o'zaro munosabatlarning kelgusida yana rivojlanishida mustahkam huquqiy asos bo'lib xizmat qilgan.

O'z navbatida, O'zbekiston Prezidentining ushbu tashrifidan so'ng 2005- yilgacha ikki mamlakat munosabatlari kontekstida tashqi ishlar vazirlarining rasmiy uchrashuvlari ham bo'lib o'tdi. Jumladan, 2003-yil noyabr oyida Hindiston tashqi ishlar vaziri Shri Yashvant Sinxa Toshkentda "Hindiston–Markaziy Osiyo" uchinchi konferensiyasida qatnashish maqsadida tashrif buyurdi. Xalqaro sammit doirasida O'zbekiston–Hindiston tashqi ishlar vazirlarining alohida muzokaralari ham bo'lib, uchrashuv yakunida "O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti bilan Hindiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi Diplomatik xizmat instituti o'rtasida o'zaro hamkorlik to'g'risida anglashuv memorandumi" imzolandi.

Diplomatik munosabatlarni rivojlantirishda navbatdagi muhim qadam O'zbekiston Birinchi Prezidenti I.A.Karimovning 2005-yil aprel oyida Hindistonga amalga oshirgan davlat tashrifi bo'ldi. Davlat rahbari Hindiston Prezidenti Abdul Qalam va Bosh vazir Manmohan Singx bilan ikki mamlakat hamkorligini yuqori bosqichga ko'tarishga xizmat qiluvchi sohalarida, jumladan, kichik biznes va tadbirkorlik, ta'lim, mudofaa, savdo, moliya, turizm bo'yicha muzokaralar olib bordi. Bu hamkorlik ikki davlatning uzoq istiqboldagi milliy manfaatlariga mos bo'lib, o'zaro aloqalarning yanada mustahkamlanishiga, jahon miqyosida tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Muzokaralar yakunida ikki davlat o'rtasida "O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi bilan Hindiston Respublikasi Mudofaa vazirligi o'rtasida harbiy va harbiy-texnikaviy sohalarida hamkorlik to'g'risida", "O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Hindiston Respublikasi Hukumati o'rtasida kichik va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash sohasida hamkorlik to'g'risida"gi bitimlar ham imzolandi.

Diplomatik munosabatlarning rivojlanib borishida Hindiston Bosh vaziri Manmohan Singhning 2006-yil aprel oyida O'zbekistonga rasmiy tashrifi katta rol o'ynadi. Bu 1993-yildan so'ng ikkinchi marotaba Hindiston bosh vazirining O'zbekistonga kelishi edi. Ushbu uchrashuvda, ikkala mamlakat ham davlatlararo muomalaning umumiy tamoyillariga, barcha kelishmovchiliklarni tinch yo'l bilan hal qilishga va har qanday shaklda ekstremizmdan voz kechishga hamda boshqa mamlakatlarning ichki ishlariga aralashmaslik prinsipiga amal qilishi yana bir bor tasdiqlandi [10].

Muzokaralar yakunida Qo'shma bayonot qabul qilinib, ikki mamlakat hukumatlari o'rtasida "Tadbirkorlikni rivojlantirish markazini tashkil etish to'g'risida" memorandumi, "O'zbekneftgaz milliy xolding kompaniyasi bilan Hindiston neft-gaz sanoati vazirligi o'rtasida hamkorlik to'g'risida" memorandumi, O'zbekiston geologiya va mineral resurslar davlat qo'mitasi bilan Hindiston tog'-kon sanoati vazirligi o'rtasida "Geologiya va mineral resurslar sohasida

hamkorlik to'g'risida" anglashuv memorandumi, "Toshkent davlat Sharqshunoslik instituti bilan Dehli universiteti o'rtasida anglashuv memorandumlari" imzolandi. Imzolangan shartnomalar mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining aniq bir yo'nalishida aloqalar o'rnatish uchun mustahkam huquqiy asosni yaratdi.

O'zaro muzokaralarning natijasiga ko'ra, 2009-yilgacha ikki davlat o'rtasida 60 dan ortiq rasmiy hujjatlar imzolandi. Diplomatik munosabatlarda kelishilgan iqtisodiy bitimlarning natijasi sifatida O'zbekistonning Davlat investitsiya dasturiga muvofiq, 2007-2010-yillarda 4 loyihaga Hindistondan 33,5 million dollar miqdorida sarmoya jalb etilib, to'qimachilik tarmog'ida Hindistonning "Spentex Industries" kompaniyasining to'g'ridan-to'g'ri investitsiyasi ishtirokida umumiy qiymati 143,78 million dollarlik ikkita loyiha amalga oshirildi.

O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning 2011- yilning may oyida Hindiston Respublikasiga davlat tashrifi diplomatik aloqalarni strategik sheriklik darajasiga ko'tarishda muhim omil bo'ldi. O'tkazilgan muzokaralar va imzolangan hujjatlar diplomatik munosabatlarning, hamkorlikning barcha yo'nalishlarida uzoq muddatga mo'ljallangan strategik sheriklik tamoyillariga asoslangan yangi bosqich uchun mustahkam zamin bo'lgan edi. Ikki tomonlama munosabatlar tenglik va o'zaro anglashuv tamoyillari asosidagi uzoq muddatli strategik sheriklik darajasiga ko'tarildi. Uchrashuv davomida tomonlar axborot texnologiyalari, farmasevtika, standartlashtirish, neft va gaz, fan texnologiyalari, to'qimachilik va bank ishi kabi qator sohalarida hamkorlik qilish to'g'risida 34 ta ikki tomonlama hujjatlar, shu jumladan, O'zbekiston va Hindiston o'rtasida o'zaro strategik sherikchilik to'g'risida qo'shma bayonot imzolanishi strategik sheriklik bilan alohida ajralib turuvchi o'zaro aloqalarning yangi bosqichi uchun ishonchli zamin bo'ldi.

Hindistonning amaldagi bosh vaziri N.Modining 2015-yildagi O'zbekistonga qilgan birinchi rasmiy tashrifi ikki mamlakat o'rtasida tarixan shakllangan do'stona munosabatlarni rivojlantirish va bu boradagi huquqiy asoslarni mustahkamlashdagi yangi bosqich bo'ldi. N.Modining Markaziy Osiyo va Rossiyaga amalga oshirishi rejalashtirilgan sakkiz kunlik uchrashuvlarning dastlabki davlati O'zbekiston bo'ldi (2015-yil, 6-iyul). Tashrif chog'ida bosh vazir Narendra Modi O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimov bilan ikki tomonlama va mintaqaviy masalalar, shu jumladan, Afg'onistondagi vaziyat bo'yicha muzokaralar olib bordi. Natijada ikki mamlakat tashqi idoralari 2015-2017-yillarga mo'ljallangan madaniy hamkorlik, O'zbekiston Respublikasi va Hindiston Respublikasi o'rtasida turizm sohasida hamkorlik to'g'risidagi shartnomalarni imzoladilar. Bosh vazir O'zbekiston Prezidenti bilan bo'lib o'tgan keng doiradagi muzokaralarni juda samarali, – deya ta'kidlab, O'zbekiston Prezidentiga Amir Xusrav tomonidan fors tilida tayyorlangan, oltin ranglar bilan bezatilgan "Xamsa-i-Xusrav"ning nusxasini taqdim etgan edi.

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar tahlili asosida xulosa qilib aytganda, O'zbekiston–Hindiston aloqalarining birinchi bosqichida (1991-2016 yillar) ikki tomonlama munosabatlar evolyutsiyasida barcha yo'nalishlar rivojlanib borganligini ko'rish mumkin. Jumladan, O'zbekiston mustaqillikka erishgan kundan boshlab, 2016-yilgacha bo'lgan davr oralig'ida: Hindistonga O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidentining besh marta (1991, 1994, 2000, 2005, 2011 yillarda), O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirining to'rt (1996, 2003, 2004, 2017-yillarda), shuningdek, O'zbekistonga Hindiston Bosh vazirlarining to'rt (1993, 2006, 2015, 2016-yillarda) hamda Hindiston Tashqi ishlar

vazirining yetti marta (1996, 1999, 2003, 2009, 2010, 2013, 2018-yillarda) rasmiy tashriflari amalga oshirilgan.

Xulosa qilib aytganda, ikki davlat o'rtasida amalga oshirilgan rasmiy uchrashuvlar doirasida, birinchidan, O'zbekiston-Hindiston siyosiy muloqotining muntazam ravishda olib borilishi va ko'p tomonlama hamkorlikni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etdi.

Ikkinchidan, O'zbekiston bilan Hindiston davlat tuzilmalari va ishbilarmonlari doiralari o'zaro tovarlar yetkazib berish hamda xizmat ko'rsatishni yanada faollashtirish va diversifikatsiya qilishdan, iqtisodiyotning axborot texnologiyalari va telekommunikatsiyalar,

farmasevtika va biotexnologiyalar, kimyo va yengil sanoat, shuningdek, uglevodorodlar xom ashyosini o'rganish va o'zlashtirish kabi yuqori texnologiyali tarmoqlarda o'zaro foydali qo'shma ishlab chiqarish obyektlarini barpo etishdan manfaatdor ekanliklari qayd qilindi.

Umuman olganda, mintaqaviy xavfsizlikni mustahkamlash, diniy ekstremizmning barcha ko'rinishlariga qarshi kurashish, xalqaro terrorizm va narkobiznes kabi xalqaro munosabatlardagi muammolarni bartaraf etish borasida o'zaro hamkorlikni kuchaytirish har ikki mamlakat uchun muhim strategik ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR

1. ЎзМА, М-37-фонд, 1-рўйхат, 1775-йиғма жилд, 36-варақ.
2. ЎзМА, М-37-фонд, 2-рўйхат, 84-йиғма жилд, 64-варақ.
3. Mavlanov I. Uzbekistan-India relations– a basis of new inter-regional cooperation / Himalayan and Central Asian Studies; New Delhi Том 16, Изд. 3/4, (Jul-Dec 2012). – P. 144-158.
4. Mamatqulova D. Prospects for the development of priority areas of Uzbek-Indian cooperation. <http://www.isrs.uz/en/maqolalar/uzbekiston-indiston-amkorligidagi-ustuvor-junalislami-rivozlantiris-istikbollari>. Accessed 19.06. 2021.
5. Тошкентдаги халқлар дўстлиги саройида мухбирлар билан суҳбат. Ўзбекистон қалбимдан қатта жой эгаллади // Халқ сўзи, 1993 йил 26 май.
6. Prakash Sh. India-Uzbekistan relations during the 1990's and future prospects//Materials of the IS(21-22 November 2001)-//J.Nehru University-New Dehli.2001. – P.64-66.
7. Khaydarov A. The Changing Geopolitics of Central Asia and Contemporary Uzbek-Indian Relations / Contemporary Indo-Uzbek Perspectives on Bilateral and Regional Issues. Nyu-Delhi, 2009. – P. 30-31.
8. Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Ҳиндистон Республикаси ҳукумати ўртасида битим уларнинг божхона органларига ўзаро қўмаклашиш тўғрисида // <https://lex.uz/docs/2094781>. Accessed 19.05. 2021.
9. Omonov B. O'zbekiston – Hindiston: Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari borasida istiqbolli hamkorlik // <http://www.zarnews.uz/uz/post/ozbekiston-hindiston-axborot-kommunikaciya-texnologiyalari-borasida-istikbolli-hamkorlik>. Accessed 19.06. 2021.
10. Skand R. Tayal Indo-Uzbek relations: An Evolving Partnership / Contemporary Indo-Uzbek Perspectives on Bilateral and Regional Issues. Nyu-Delhi, 2009. – P. 1-10.